

Güzel Dilimiz Türkçemiz

Karamanoğlu Mehmet Beyin ve
Padşah II. Abdülhamid'in Dilimiz
Üzerine Yayınladığı Fermanlar

Necdet BAYRAKTAROĞLU

Dil bir milleti oluşturan ve milliliği sağlayan önemli unsurlardan biri olup o milleti oluşturan fertler arasında anlaşmayı sağlar. O milletin atalarının yüzyıllar boyunca elde ettiği tecrübeleri muhafaza eder ve onları nesillerden nesillere aktarır. Kültürün ve millet olmanın temel taşıdır ve milletlerin en aziz kıymetli servetidir.

Yüce Allah Kuran'ının Hucurat Suresi 13. Ayetinde **"Ey insanlar! .... Sizi millet ve kabileler haline koyduk ki, birbirinizi kolayca tanıyasınız,...."** diyerek insanları, milletler ve kabileler haline getirdiğini belirtmektedir. Yine Rum Suresi 22. Ayette **"Gökleri ve yeri yaratması, dillerinin ve renklerinin değişik olması O'nun varlığının belgelerindedir. ..."** denilerek,

Yüce Allah dil ile milleti, renk ile de ırkı anlatmaktadır.

Hz. Peygamberimiz **"Kişi kavmini sevmekle suçlandırılmaz. Kavminin efendisi kavmine hizmet edendir."** demiştir. Demek ki dil, hem dini hem de millî vasıflıdır. Dili korumamız ve geliştirmemiz ilk önce dini bir vazifedir.

Dünya üzerinde, geniş coğrafyada yaygınlık gösteren Türkçemiz, tarih boyunca birçok devlet kurmuş olan Türk Milletinin dilidir. Bu kadar geniş bir coğrafyaya yayılmış olmasının sebebi ise, Türk Milletinin hiç durmadan fetih ruhu ile hareket etmesindedir. Asya kıtasından başlayarak, birçok millet üzerinde iktidarını sürdürmüştür.

Macar Türkolog V. Vambery: **“Bal-kanlardan çıkan birisi,** Türkçe konuşa konuşa Çin’e kadar seyahat edebilir.” diyerek, Türkçe yurdunun büyüklüğünü anlatmıştır. (1)

Fetihlerini Nizam-ı Alem için yapan Türk Milleti, binlerce yıllık tarihinde vardıkları ülkelerin kültürleri ile karşılaşmış, kültür alışverişinde bulunmuş, bu ülkelerin dillerinden beğendikleri kelimelerini alıp Türkçeleştirmiş, başka dillere de kendinden kelimeler vermiştir. Ancak dünyanın hiçbir yerinde, öz dil diye bir dil yoktur. Türkler İslamiyet’i kabul ettikten sonra, dilimize özellikle Arapçadan ve Farsçadan birçok kelime girmiştir. Daha sonra da, Fransızca ve İngilizceden de birtakım kelimeler girmeye başlamıştır.

Ziya Gökalp, Türkçeleşen kelimeler hakkında **“Türkçeleşmiş Türkçedir”** diyerek düşüncelerini ortaya koymuştur.

Dil, kültür ve mekân çeşitliliğine sahiptir. Kültürler arası ilişkilerde, dillerden alış da olur, veriş de olur. Arı Türkçe diye bir dil olması da mümkün değildir. Türkçe, tarih içinde birçok dilden kelimeler alarak şekillenmiş, hazinesini genişleterek zenginleşmiştir. Atalım dediğimiz bu kelimeleri atarsak, geçmişimizle ve dünya Türkleri ile bağımızı koparıyoruz. Her türlü baskılara rağmen Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan varlıklarını Türkçeye borçludurlar. Doğu Türkistan, Irak Türkmenleri, Kırım Türkleri, Batı Trakya’daki soydaşlarımızı ayakta tutan Türkçeden başka bir şey değildir.

Dilimiz son 60-70 yıl içinde, uydurma dil politikası ile gençlerimiz, insanlarımızın mazisi ile eski kültürü ile bağı koparılmaya çalışılmış ve Türkçede millileşmiş kelimeler atılmak istenilmiştir. Dil anlaşılabilirse, anlaşma vasıtası olur.

Bugün yabancı kelimeler istila halinde dilimize girmeye başlamış, tehlikeli bir kirlenmeye doğru sürüklenmektedir. Ülkemizde, şehirlerimizin ana caddelerinden, ara sokaklarına kadar işyerlerinde, yabancı isimlerle donatılmış ışıklı levhalar, panolar, reklamlar, markalar her yeri kaplamış, sokaktaki insanı yabancıya dönüştürmektedir. Bu konuda idari olarak sorumlu ve görevli makam sahipleri, dilin korunmasında gerekli hassasiyeti bir an önce göstermelidirler. Sokak ve caddeler şehirlere, şehirler de toplumun genel yapısına ışık tutar.

Düşünür Emerson: **“Dil, Yapılması için herkesin bir taş koyduğu bir şehirdir”** demektedir.

Ayrıca Türkçeyi doğru ve güzel konuşan ve yazanların sayısı gittikçe azalmaktadır. Toplumda bugün gençlerimizde, güzel Türkçe ile konuşmak yerine, yabancı dil hayranlığı ve anlamı bilinmeyen uygunsuz argo kelimeler kullanma alışkanlığı başlamıştır.

Cemil Meriç Argo Başlıklı yazısında: **“Argo kanundan kaçanların dili, uydurma dil, tarihten kaçanların”** demiştir. (2) Taklitçilik önemli bir hal almış durumdadır. Yabancı kelime bir bilgiçlik ve saygınlık değildir.

Günümüzde İngilizce bilim dili olarak kabul edilmektedir. Yabancı dil bilme, bir ihtiyaç olabilir. Ancak eğitim dili İngilizce olmamalıdır. Son yıllarda ve artan bir şekilde, ilköğretimden yükseköğretime kadar, bazı öğretim kurumlarında eğitim dili olarak İngilizce kullanılmaktadır. Hâlbuki eğitimdeki yabancı dil, amaç değil araç olmalıdır. Yabancı dil bilmek faydalıdır. Ancak yabancı dilde eğitimin sonucu tehlikelidir.

Tarihte en büyük devletlerden olan Selçuklu ve Osmanlı, kimsenin dilini

değiştirme gibi bir maksadı olmamıştır. Özellikle İngiltere, Fransa, Rusya başta olmak üzere Avrupalılar, başka milletlerin kültürel varlıklarını bozarak, kendi kültürleri ve dillerini zorla uyguladılar. Fransızlar Afrika da, Ruslar Ortaasyada, İngilizler her yerde zorla dillerini öğrettiler.

Kırım atasözünde **“Dilini kaybeden milliyetini de kaybeder”** denilmektedir. Bir çocuğun beyninde temel bilgiler ana diliyle olmalıdır.

Şair Bahtiyar Vahabzade Kendimden Şikayet başlıklı şiirinde:

“Bir zaman Rusçaydı reklam, ışıklar / Şimdi İngilizce dürttüler göze / İtinde diline hürmetimiz var / Yalnız öz dilimiz yaramır bize” diyerek bu hassasiyeti ortaya koymuştur.

Atatürk de **“Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.”** demiştir. (3)

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türkçemiz, ilk önce Fransızcanın daha sonra da özellikle İngilizcenin etkisi altında kalmış bulunmaktadır. Türk dili yalnız bu dillerin değil, yüzyıllar öncesinden Arapça ve Farsçanın ayrıca Rumca, İtalyanca, Sırpça ve Ermenicenin de etkisi altında kalmıştır. Fethedilen topraklarda kültür ve medeniyet buluşması yaşanmıştır.

Türkler İslamiyet’i kabul ettikten sonra, Arapça ve Farsçanın Türk diline ve kültürüne etkisi fazla olmuştur. Selçuklular zamanında ise Türkçe devlet dili olarak kullanılmasına rağmen 13.yüzyıl ortalarında devlet işlerinde, sarayda Arapça, edebi dil olarak da Farsçayı kullanmışlardır. Karamanoğlu Mehmet Bey de Türk dilinin korunmasını sağlamış, Türkçeyi resmi dil ilan ederek bu hususta ferman yayınlamıştır.

lamıştır.(13.5.1272) Millet olarak birlikte yaşamının ancak dil birliği sayesinde olacağına inanarak فرمانında şöyle demiştir:

“Bugünden sonra divanda, dergahta ve bargahta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır.” (4) Anadolu da Yunus Emre, Karacaoğlan gibi gönül erenlerinin katkıları ile dönemlerinde Türkçe olgunlaşmış ve yayılmıştır.

Osmanlı Beyliği döneminde Türk diline milli şuurla kıymet verilmiş, orduda, saray çevresinde ve halk içinde Türkçe konuşulmuş, Türkçe devlet ve edebiyat dili olmuştur. Sultan Osman, Orhan, Yıldırım Bayezid ve II. Murat Türk diline gereken önemi vermişler, milli lisanlarını korumuş ve yaşatmışlardır. Sultan II. Murat, kendi dönem yazarlarına sade Türkçe ile yazmalarını söylemiş **“Gönüller ancak açık Türkçeden haz alır”** demiştir. (5) Daha sonra Fatih Sultan Mehmet ve onu takip eden Osmanlı padişahları, Türkçeye sadık kalmaya çalışmışlardır. Ancak gerek Selçuklular gerekse Osmanlılar, İran’ın fethi ile Farsçayı, Irak ve Mısır’ın fethi ile de Arapçayı benimsemişler, saray ve alim, ulema çevrelerinde bu iki dil konuşulur olmuştur. Padişahlardan Sultan II. Abdülhamid Türk diline önem vermiş, maarif hayatında Türkçe konuşulması için emir yayınlamış, dilimizdeki Arabi ve Farsi kelimeler yerine, Türkçe kelimeler kullanılmasını isteyerek şöyle demiştir:

“Sözün güzel ve doğru söylenme kaidelerine uygun olabilmesi, diğer şartlarla birlikte alışılmamış kelimelerle söylenmeyişine bağlıdır. Yazı dilinde Arabi ve Farsi kelimelerin hepsi birden kullanılırsa bilinmeyen, alışılmayan birçok kelimeye rastlanmış olur. Mümkün olduğu kadar Türkçe kelimeler kullanılarak açık yazılmış sözler

ise meramı ve maksadı tamamıyla anlatır. Böyle sözlerde daha ziyade kolaylık ve akıcılık bulunacağı meydandadır....

Bu hal, birçok zararlarıyla birlikte, dilimizde mevcut çok sayıda Türkçe kelimenin terkine ve unutulmasına sebep olmuştur... Arapça kelimeler Araplar için, Farsça kelimeler İranlılar için, me’nus sözlerdir. Şimdiye kadar bu usule uyulmayıp Arapça, Farsça lügatlerin hemen hepsi yazı dilinde kullanılmış ve bu da Türkçenin vaziyetini güçleştirmiştir.... Bu sebeple talebeye bu kabil eserler gösterilmeyip mümkün olduğu kadar Türkçe açık ibareler okutturulup yazdırılmalıdır. Bu tamim işte bu hususun kitabet hocalarına tembih edilmesi maksadıyla yazıldı.” (6)

Tanzimat ve II. Meşrutiyetin ilanından sonra **“Türk derneği”, “Genç Kalemler”, “Yeni Lisan”** gibi adlar altında çıkan yayınlarda, İstanbul Türkçesinin esas alınması ve kullanılması istenilmiştir.

Namık Kemal, Ziya Gökalp, Yahya Kemal, Ömer Seyfettin, Orhan Şaik Gökyay, Mehmet Emin Yurdakul ve günümüzde Yavuz Bülent Bakiler halkın anlayacağı anlaşılır Türkçe ile konuşulması ve yazılması için çalışmışlardır.

Ziya Gökalp Lisan adlı manzumesinde de şöyle demiştir: **“Güzel dil Türkçe bize / Başka dil gece bize / İstanbul konuşması / En saf en ince bize” (7)**

12 Mayıs 1932 tarihinde de Türk Dili Tetkik Cemiyeti kurulmuş, daha sonra Türk Dili Kurumu adını almıştır.

Atatürk 1931 yılında **“Türk Milletinin dili Türkçedir. Türk dili dünyada en güzel ve en zengin ve en kolay olabilecek dildir. Onun için**

her Türk dilini çok sever ve yükseltmek için çalışır. Bir de Türk dili Türk milleti için mukaddes bir hazinedir. Çünkü Türk Milleti geçirdiği nihayetsiz badireler içinde ahlakını, ananelerini, hatıralarını, menfaatlerini elhasıl bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olduğunu görüyor. Türk dili, milletin kalbidir, zihnidir” diyerek dilimizin önemini belirtmiştir. (8)

Dil bizim varlık sebebimizdir. Dilimize önem vererek doğru, yerinde ve çok kelime ile konuşmalıyız. Düşünür Heidegger de **“Dil varlığın evidir”** demiştir.

Namık Kemal ise **“Bir insanı zekası bildiği kelimelerle, dil zenginliğiyle orantılıdır.”** demiş,

Batı dünyası ilk eğitimden itibaren, çocuklarına çok zengin bir dil eğitimi vermektedir. ABD ilk eğitimden geçen çocukların kitaplarındaki kelime sayısı 71.000’dir. İngiltere ve Almanya’da 70.000 civarında, İtalya’da 33.000, Suudi Arabistan’da 12.500 iken, ülkemizde ve çocuklarımızın kitaplarında, kelime sayısı 7.000’dir. Bu 7.000 kelimenin de, çocuklarımız ancak %5’i ile konuşup düşünüyorlar. 300 kelime ile düşünen, konuşan çocuklarımızın, bir edebiyat meydana getirmeleri, onu zevkle okumaları, kavramaları mümkün mü? Zengin dilimizi aşağı yukarı 300 kelimeye hapsedmiş, dilimizi fakirleştirmiştir.

Balzac da şöyle demektedir: **“Millet edebiyatı olan topluluktur. Bir milletin edebiyatını yok ettiniz, edebiyatını okunamaz hale getirdiniz mi, o millette dirlik, birlik, dillik kalmaz.”**

Namık Kemal dilimiz hakkında **“Zengin diller, deniz kadar derindir”** demiştir. Avrupalı ve Amerikalıların

dağarcığında 40-60 bin arası kelime var iken, bizim insanımızda 10-15 bin arası kelime vardır. Bu bizim için üzücüdür.

Bizim ilk sözlüklerimizden birisi olan ve 1072 yılında Kaşgarlı Mahmut tarafından hazırlanan Divan-ı Lügat-it Türk'te 9.200 kelime tespit edilmiştir. Bu sözlükten sonra 1901 yılında Şemsettin Sami Bey Kamus-ı Türk adında sözlük hazırlamış, içinde 18.000 kelime bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe sözlükte ise, bugün 104.481 kelime yer almaktadır. (Ankara – 2005)

Biz hazine sandığının üzerine oturan ama altındaki sandığın altınlarla dolu olmasına rağmen karnı aç olan ve fakir olduğunu zanneden adama benziyoruz. Korunması sevgimiz, alakamız ve tedbirimiz sayesinde olur. Hürmet ettiğimiz kadar yüceltiriz ve yüceliriz.

Fazıl Hüsnü Dağlarca **“Türkçem benim ses bayrağım”** demiş, Yahya Kemal ise **“Bu dil (Türkçe) ağızımda annemin sütüdür”** diyerek kıymetini ne güzel ifade etmiştir.

Türk Bayat Boyundan olan Azeri Türk divan şairi Fuzuli (1483-1556) ellerini Allah'a kaldırır yalvarır:

“Ey Arap, Acem ve Türk Milletlerine feyiz veren Rabbim! Sen Arap kavmini dünyanın en fasih konuşan kavmi yaptın, Acem hatiplerinin sözlerini İsa'nın nefesi gibi cana can katan bir güzelliğe ulaştırdın! Ben Türküm ve Türkçe söylemek istiyorum! Tanrım benden iltifatını esirgeme” diye Türk dili tarihinin en güzel duasını yapmıştır. (9)

Devletimizin, ailelerimizin, okullarımızın, basın ve medyamızın, yazarımızın, sanatçımızın görevi, Fuzuli'nin Türkçeyi sevdiği gibi çocuklarımıza da sevdirmek, onları

zengin bir dille düşündürmek ve konuşturmak olmalıdır. Dile hakim olmanın yolu ana dili ile eğitimle, iyi planlanmış, sağlıklı Türk dili ve edebiyatı dersleri vererek olur. Varlığı, güzelliği ve kültür hazinesi olduğu anlatılmalıdır.

1926-1929 yıllarında **“Türkçe kullan, konuş, yaz”** kampanyası yapılmış çok ilgi görmüş. Milletçe yine dile sevgimizi göstermek için böyle bir kampanyalar düzenlemeliyiz. Çeşitli yasal düzenlemelerle Türkçe kelimelerle konuşmaları sağlanmalıdır. Dil belirli kurallara, yasalara, tedbirlere bağlanmazsa canlılığını yitireceği bir gerçektir.

Namık Kemal **“Ülkenin kalkınması ve yükselmesi bizim dilimizin zenginliğine bağlıdır”** demektedir.

Konfüçyüs'e dilin önemi konusunda sormuşlar: **“Bir memleketi yönetmeye çağırıldınız, yapacağınız ilk iş ne olurdu?”**

Büyük düşünür şöyle cevap vermiş: **“Hiç kuşkusuz dili gözden geçirmekle işe başladım.”** Ve dinleyenlerin şaşkın bakışları arasında sözlerine devam etmiş: **“Dil kusurlu olursa, kelimeler düşüncüyü anlatamaz. Düşünce iyi anlatılmazsa, yapılması gereken işler doğru yapılamaz. Ödevler gereği gibi yapılmazsa, töre ve kültür bozulur. Töre ve kültür bozulursa, adalet yanlış yola sapar. Adalet yoldan çıkarsa şaşkınlık içine düşen halk, ne yapacağını, işin nereye varacağını bilmez. İşte bunun içindir ki hiçbir şey dil kadar önemli değildir.”** (10)

Anayasamızın 3. maddesinde resmi dilin Türkçe olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, anayasanın Eğitim ve Öğretim hakkını düzenleyen 42. maddesinin son fıkrasında **“Türkçeden başka hiçbir dil eğitim ve öğretim kurum-**

larında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilmez” denilmektedir. Böyle amir ve kesin hüküm olduğu halde, devlet organları ve yetkililer Türkçemize gereken önemi vermemektedirler.

Türk kültürünün yaşaması, Türk dilinin gelişmesine ve devamlılığına bağlıdır. İnsanla, tarihi ve geçmiş arasında bir kültür irtibatı kuran dilimiz, gelecek nesillerimize kalıcı bilgileri sunar. Türkçe bizim milli ruhumuz, kültür coğrafyamız, tarih ifademiz, ortak inanç ve yol gösterenimizdir. Dil milletimizin adıdır.

Yahya Kemal **“Her halk, kendi ikliminin lisanını söyler”** demiştir. Dili milletten ayrı görmek gaflettir. Dilimiz soylu bir dildir. En büyük hazinemiz, bağımsızlığımızın teminatıdır.

Türkçeyi sevmek, Türk Milletini sevmek demektir.

KAYNAKÇA

- 1-5-6-7-9-Nihat Sami Banarlı-Türkçenin Sırları-Kubbealtı Neşriyatı-Ist.1999- S.25-210-211-212-177-103
- 2-Cemil Meriç- Bu Ülke-Ötügen Yay. Ist.1975-S.17
- 3-8-Afet İnan-Milliyetin Temeli Olan Dil Türk Dili-1966.C.16
- 4- Türkler Ansiklopedisi-Yeni Türkiye Yay.-VI.Cilt-Ank.2002-S.705
- 10- İstanbul Türkçesi – Seyyar Kitap Ist. Büyük Şehir Bel. Kültür Yay. 2006- S.37
- Yavuz Bülent Bakiler- Sözlük Doğrusu 1.2 – Yakın Plan Yay. İst.-2012
- Nejat Muallimoğlu-Türkçe Bilen Aranıyor- Ist.1999
- Şiar Yalçın – Doğru Türkçe – Metis Yay. İst.1997
- İsmail Doğan – Sokaktaki Yabancı – Sistem Yay. İst.1999